

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Střední Čechy

Inspekční zpráva

Zvláštní škola a Pomocná škola Kolín

Kutnohorská 179, 280 00 Kolín IV

Identifikátor školy: 600 021 742

Zřizovatel: Školský úřad Kolín, Kutnohorská 50, 280 00 Kolín IV

Školský úřad Kolín, Kutnohorská 50, 280 00 Kolín IV

Termín konání orientační inspekce: 12. - 19. dubna 2000

Čj.	023 189/00-1093
Signatura	oc1nt201

Zvláštní škola a Pomocná škola Kolín je zálohovou organizací školského úřadu. Ve školním roce 1999/2000 má 15 tříd zvláštní a 3 třídy pomocné školy včetně přípravného stupně. Škola poskytuje péči žákům s lehčím až těžkým mentálním postižením a žákům s více vadami. Jejimi dalšími součástmi jsou školní družina s osmi odděleními, školní klub se čtyřmi odděleními a speciálně pedagogické centrum.

Vyučuje se podle vzdělávacího programu zvláštní školy schváleného MŠMT ČR čj. 22 980/97-00 a programu pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

ZVLÁŠTNÍ ŠKOLA

Český jazyk, řečová výchova

Týdenní hodinová dotace sledovaných předmětů odpovídá zvolenému vzdělávacímu programu. Obsah časových tematických plánů učiva je v souladu s učebními osnovami. Kontinuitu výuky zajišťují předmětové komise a učitelé, kteří zpravidla postupují se třídou do vyšších ročníků. Zápisy v třídních knihách plnění osnov dokládají. Úroveň bezprostřední přípravy učitelů na výuku se pohybovala ve škále od vynikající, přes velmi dobrou až po průměrnou, výukové cíle byly jasně stanoveny. Celkově je kvalita plánování a přípravy na výuku velmi dobrá.

Předměty vyučuje celkem šestnáct učitelů, z toho pouze čtyři splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Tři z jedenácti hospitovaných hodin byly odučeny učiteli s odpovídajícím vzděláním. Výuka probíhala v kmenových učebnách, které působí pěkným estetickým dojmem a svým zařízením splňují požadavky podnětné výuky. Učebny většinou vzhledem k počtům žáků prostorově vyhovují. Podle finančních možností zřizovatele dochází k postupné výměně žakovského a úložného nábytku. Vybavení učebními pomůckami pro výuku českého jazyka a řečové výchovy je na dobré úrovni, učebnice jsou ve škole v dostatečném množství. Psychohygienické zásady (členění výuky, zařazování relaxačních aktivit) byly ve většině hodin dodrženy. Materiální a psychohygienické podmínky lze celkově hodnotit jako nadprůměrné.

Struktura hodin téměř vždy odpovídala věku žáků a výukovým cílům, často byla uplatňována individuální práce se žákem. Sledovaná výuka se vyznačovala věcnou správností a terminologickou přesností. Učitelé většinou zařazovali praktické činnosti, samostatnou i skupinovou práci. Vyučovací čas, dostupné učební pomůcky i didaktická technika byly efektivně a účelně využity v pěti hospitovaných hodinách. Organizace a metody práce v nich byly hodnoceny jako vynikající nebo nadprůměrné. Průměrné hodiny byly charakteristické frontálním způsobem práce a převahou verbálního projevu učitele. Celkově jsou v organizaci, metodách a formách práce pozitiva a negativa v rovnováze.

V motivaci a hodnocení žáků převažují kladná zjištění. Vstupní motivace byla vždy zařazena, v průběhu hodin byli žáci motivováni hlavně pozitivním hodnocením. Významným motivačním faktorem bylo i zadávání přiměřeně náročných úkolů. Často byly využívány mezipředmětové vztahy, ojediněle aktualizace učiva. Závěrečné zhodnocení hodiny a shrnutí učiva v některé inspektované hodině chybělo. Snaha vyučujících o posilování zájmu dětí o předmět byla zřejmá ve většině hodin. Frekvence průběžné klasifikace v žakovských knížkách a notýscích postačuje pro velmi dobrou informovanost rodičů.

Komunikace a interakce mezi učiteli a žáky byla velmi dobrá, učitelé vždy respektovali osobnost dítěte. K projevům nežádoucího chování během inspekce nedocházelo. Vyučující

věnovali potřebnou pozornost rozvoji mluvních dovedností žáků. Přesto bylo v několika hodinách zjištěno, že byl souvislejší mluvní projev dětí navozován jen v omezené míře.

Výuka českého jazyka a řečové výchovy je ve sledovaných hodinách celkově hodnocena jako velmi dobrá.

Matematika

Výuka matematiky se řídí schváleným učebním dokumentem (učební plán, učební osnovy). Zpracované tematické plány pro jednotlivé ročníky jsou většinou pouze časovým rozčleněním učiva do měsíců, týdnů či jednotlivých hodin ve sledu kopírujícím učební osnovy a používané učebnice. O jejich omezené funkčnosti svědčí příklady až dvouměsíčního skluzu (opozdění výuky oproti plánu – VI. B) nebo naopak již v průběhu inspekce (duben) probíraná poslední kapitola a tím neúměrná míra závěrečného opakování do konce školního roku (IX. B). Konkrétní příprava sledovaných hodin byla na velmi dobré úrovni co se týče jejich obsahu a přípravy tabule, slabá místa byla v časovém rozvržení jednotlivých činností. Zhruba ve třetině hodin byly nedostatky i v metodické oblasti. Celkově jsou v plánování a přípravě výuky pozitiva a negativa v rovnováze.

Personální struktura pro výuku matematiky nebyla ve sledovaných hodinách příznivá, polovina vyučujících nesplňovala podmínky pedagogické a odborné způsobilosti. Ve třech případech tato skutečnost nepříznivě ovlivnila kvalitu výuky. Vyučuje se v kmenových třídách. Jejich vybavení a upořádání má různou úroveň (od velmi dobře uzpůsobeného prostředí pro daný předmět po prostory bez invence a speciálních pomůcek). Žáci mají běžně k dispozici osobní kalkulátory, málo čtené a méně efektivní je používání didaktické techniky. Názorných pomůcek, modelů pomocného didaktického materiálu je dostatek. Škola zaostává ve vybavení počítačovou technikou a jejím softwarem, stávající není ve výuce využíváno. V úrovni dodržování psychohygienických zásad byly mezi jednotlivými hodinami rozdíly, většinou však učitelé zařazují relaxační prvky a zásadám duševní hygieny věnují potřebnou pozornost. V podmínkách výuky inspekce zjistila citelně slabá místa.

Většina sledovaných hodin byla organizována frontálně, účinná vnitřní diferenciací nebo individualizací výuky byla navozena ojediněle. Kladem je tolerování individuálního tempa práce, nedostatkem přitom vznikající prostoje rychlejších žáků, kterým nejsou zadávány doplňující úkoly. V přípravě žáků na samostatnou práci a v názornosti výuky byla zaznamenána rovnováha pozitivních i negativních zjištění, stejně jako v navozování aktivního přístupu dětí při získávání, ověřování a utvrzování znalostí a dovedností. Vedle erudované výuky inspekce zaznamenala také věcné chyby a nedostatky v obsahu a skladbě hodin. Rezervy byly v efektivitě zpětných vazeb, velmi často hodinám chyběl strukturovaný závěr, ověření zvládnutí látky, její utvrzení, aktivní prezentace žáky. Organizace, formy a metody výuky byly hodnoceny ve škále velmi dobré, průměrné i s citelně slabými místy, celkově byly zjištěny klady a nedostatky v rovnováze.

Základním motivačním činitelem byl vstřícný přístup učitelů k žákům, vytváření příznivé pracovní atmosféry, upřednostňování pochvaly a povzbuzení. Vyučující více volí soutěživé než kooperativní formy práce. Vedle velmi účinných a vtipných metod podporujících zvědavost žáků a zájem o aktivní činnost byla v části hodin zřejmá citelná absence motivačních prvků. Práce s chybou je spíše ojedinělá. Hodnocení a motivace jsou celkově průměrné.

Všichni učitelé respektují osobnostní vlastnosti jednotlivých žáků. Úroveň komunikativních dovedností žáků je přiměřená sociodemografickým podmínkám a typu školy. V hodinách byla respektována pravidla jednání, případné odchylky byly řešeny přiměřeným a účinným způsobem. Interakce a komunikace byla na velmi dobré úrovni.

Výuka matematiky je ve sledovaných hodinách celkově hodnocena jako průměrná.

Přírodovědní předměty (prvouka, přírodověda, přírodopis, zeměpis, fyzika)

Hodinové dotace přírodovědných předmětů odpovídají schválenému učebnímu dokumentu. Zpracované časově tematické plány jsou v souladu s učebními osnovami, mají charakter rozčlenění učební látky do jednotlivých měsíců zpravidla v posloupnosti v jaké je uspořádána v osnovách. Stanovené cíle vždy odpovídaly skladbě žáků a kontinuálně navazovaly na předcházející učivo. Bezprostřední příprava učitelů na výuku měla různou úroveň, byla hodnocena ve škále vynikající, s převahou pozitiv a průměrná, celkově má spíše nadprůměrnou úroveň.

Přírodovědní předměty vyučuje celkem patnáct učitelů, z toho čtyři splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Absence odborné způsobilosti se nepříznivě projevila nejvíce v hodinách zeměpisu. Přírodovědní předměty se vyučují v kmenových učebnách, jejichž podnětnost pro výuku je různá. Jako vynikající byla hodnocena ve třídách prvního stupně pro prvouku a v osmém ročníku pro přírodopis. Vybavení učebními pomůckami a texty je průměrné, odpovídá běžnému standardu. Didaktická technika je zastoupena v dostatečném množství, ale je méně využívána, během inspekce ji vyučující použili jen v hodině přírodopisu a fyziky. Psychohygienické zásady byly většinou dodržovány. Učitelé převážně dbali na odpovídající členění výuky, respektovali individuální pracovní tempo žáků, relaxační prvky ale zařazovali jen ojediněle. Podmínky pro výuku přírodovědních předmětů jsou celkově průměrné.

Z hlediska používaných forem a metod práce byly mezi hospitovanými hodinami výrazné rozdíly. Vynikající a velmi dobré bylo vedení hodin prvouky. Nejvýznamnější klady byla názornost výuky, praktické činnosti, aktivní zapojení všech žáků, zařazování aplikační úkolů a výchovné využití učiva. Názorně byla vedena také hodina fyziky. Vyučující velmi dobře zúročil dosavadní znalosti žáků i jejich vlastní zkušenosti a učivo důsledně uváděl do souvislosti s jeho praktickým využitím. Nedostatkem bylo opomenutí závěrečného shrnutí a utřídění učiva. V hodinách přírodovědy a přírodopisu se vyučující snažili vyvodit nové učivo metodou řízeného dialogu. Dosahovali ale jen dílčích úspěchů. V osmém ročníku byli žáci pasivní i přes maximální úsilí učitelky o jejich aktivní zapojení (aktualizace, praktické příklady, odkazy na vlastní zkušenosti žáků, názornost). V ostatních dvou hodinách vyučující často nedodržovali principy řízeného dialogu. Od žáků vyžadovali okamžitou odpověď, nenechali jim potřebný čas na její rozmyšlení. Nejslabším článkem ve sledované skupině předmětů byla výuka zeměpisu. Byla založena převážně na klasickém modelu vyučovacího procesu s dominantní rolí učitele. Nové učivo vyučující prezentovali v hotové podobě, žáci nebyli vedeni k samostatné práci s mapou a k odvozování souvislostí a vztahů. Ojediněle byly zjištěny i rezervy v účelném využívání pomůcek (používání zeměpisné mapy místo mapy hospodářské). V jednom případě učitelka nezdala úkol pro samostatnou práci konkrétně a žákům dala možnost částečné volby. Tento postup ale neodpovídal skladbě třídy, kde jsou zařazeni žáci s nízkou motivací ke školní práci a s výchovnými problémy. Ti úkol neplnili a v části hodiny, kdy vyučující pracovala se druhou skupinou, se věnovali zcela jiným činnostem. Tyto žáky neaktivizoval ani bohatý učební materiál, který měli individuálně k dispozici. Organizování, metody a formy práce mají celkově průměrnou úroveň.

Vstupní a průběžná motivace byly většinou účinné, uplatňovány byly mezipředmětové vztahy, velmi často aktualizace učiva a jeho praktické využití, ojediněle regionální prvky. Přesto některé hodiny nebo jejich části postrádaly tvůrčí atmosféru a vyznačovaly se nízkou aktivitou žáků. Pasivita žáků ve dvou třídách souvisela s odmítáním autority vyučujících a negativním postojem k výuce. Ze záznamů v žákovských knížkách vyplývá, že se jedná převážně o žáky s opakovanými výchovnými problémy, nejčastěji záškoláctvím. Frekvence

známek je v některých případech nedostačující nebo chybí jejich zápis do žákovských knížek, jsou zaznamenány pouze v klasifikačním archu vyučujícího. Průběžné hodnocení v hodinách se převážně zaměřovalo na úspěšné výkony žáků. V motivaci a hodnocení žáků jsou pozitiva a negativa v rovnováze.

Vyučující ve sledovaných často opomíjeli vedení žáků k výstižnému vyjadřování. Vyjma hodiny přírodopisu v sedmém ročníku a zeměpisu ve třídě s osmým a devátým postupným ročníkem žáci respektovali přirozenou autoritu vyučujících a dodržovali dohodnutá pravidla komunikace. V interakci a komunikaci jsou kladná a záporná zjištění v rovnováze.

Výuka přírodovědních předmětů je ve sledovaných hodinách celkově hodnocena jako průměrná.

Společenskovědní předměty (občanská výchova, dějepis, vlastivěda)

Hodinová dotace hospitovaných předmětů odpovídá realizovanému vzdělávacímu programu. Obsah učiva se opírá o celoroční rozvržení učiva formou tematických plánů. Jejich kontrolou a kontrolou zápisů v třídních knihách nebylo zjištěno neplnění učebních osnov. Plánované cíle jsou v souladu se zásadou soustavnosti a jsou přiměřené věku a individuálním možnostem žáků. Kontinuita výuky sledovaných předmětů mezi jednotlivými ročníky je zajištěna dobrou koncepční prací předmětové komise společenskovědních předmětů a většinou kvalitní přípravou učitelů na vyučování. V práci komise se objevuje zájem o moderní metody a formy práce i efektivní využití vyučovacích hodin. Celkově jsou plánování a příprava na výuku hodnoceny jako velmi dobré.

Společenskovědní předměty vyučuje celkem jedenáct učitelů, z toho tři splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Dvě z šesti hospitovaných hodin byly zajištěny vyučujícími s odpovídajícím vzděláním. Materiální podmínky výuky mají velmi dobrou úroveň. Žáci vlastní vhodnou řadu učebnic včetně pracovních sešitů a dalších textů. Audiovizuální techniku mají učitelé k dispozici skoro v každé učebně, ale jen dva ji během inspekce využili. Psychohygienické podmínky vykazovaly převahu pozitiv. Personální podmínky jsou z hlediska odborné a pedagogické způsobilosti nevyhovující, na kvalitě sledované výuky se tato skutečnost negativním způsobem neprojevila.

Výuka dějepisu, kterou vedla aprobovaná, pro předmět nadšená učitelka, byla založena na aktivní činnosti žáků, měla vynikající úroveň. Všechny zařazené aktivity důsledně směřovaly ke stanovenému cíli. Přínosem pro podpoření zájmu žáků o předmět bylo použití značného množství učebního materiálu. V hodinách hodnocených jako velmi dobré byla výuka účelně členěna a vyučovací čas efektivně využit. Dalším pozitivem byl dostatečný prostor pro procvičení a upevnění poznatků i pro samostatné učení. Učivo bylo žákům podáváno věcně a odborně správně. Všichni učitelé vytvářeli prostor pro individuální potřeby a schopnosti žáků. Organizace, metody a formy práce měly úroveň vynikající, velmi dobrou a průměrnou, celkově jsou hodnoceny jako nadprůměrné.

Téměř ve všech hodinách byli žáci velmi dobře k činnostem motivováni, vyučující jejich výkony a snahu hodnotili známkou nebo pochvalou. Opakování bylo zaměřeno nejen na pamětné zvládnutí učiva, ale hlavně na pochopení jeho vztahů a souvislostí. Ve dvou hodinách se vyučujícím nepodařilo zaktivizovat všechny žáky ve třídě, někteří byli pasivní, zřejmý byl jejich malý zájem o výuku. Úroveň komunikativních dovedností žáků byla charakteristická pro daný typ školy. Žáci většinou používají jednoduchou formu vyjadřování. Ve všech hodinách převládala přívětivá atmosféra založená na vstřícném vystupování učitelů směrem k žákům. Celkově v interakci a komunikaci převažovala pozitiva.

Výuka společenskovědních předmětů je ve sledovaných hodinách celkově hodnocena jako nadprůměrná.

Pracovní vyučování

Počty hodin i členění výuky odpovídají schválenému vzdělávacímu programu. Tematické plány učiva jsou většinou obdobou obecného obsahu předmětu v jednotlivých ročnících podle učebních osnov, konkrétnější rozpracování (výrobky, pomůcky, materiál) je jen součástí některých složek předmětu. Charakter a obsah praktických činností do šestého ročníku je ovlivňován personálním zajištěním výuky (vesměs je vedena ženami), náplň a výrobky zejména ve složce *dílenské práce* jsou často blízké výtvarným činnostem. Příprava sledovaných vyučovacích jednotek byla většinou velmi dobrá, učitelé měli potřebný materiál i pomůcky, výuka navazovala na předcházející činnosti. Dlouhodobé plánování učiva (rozdělení obsahu výuky do ročníků, roční plány) je na průměrné úrovni.

Veškerá sledovaná výuka pracovního vyučování byla vedena učiteli bez požadované odborné a pedagogické způsobilosti, přesto byla na velmi dobré odborné úrovni. Z celkového počtu dvanácti učitelů pracovního vyučování jedna vyučující splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Škola má dostatek vhodných prostor pro všechny složky tohoto předmětu. Veškeré materiální vybavení je průběžně inovováno, zřetelný kvalitativní posun je v úrovni vybavení školní dílny. Poměrně malý školní pozemek má vedení školy v koncepčních záměrech zvětšit, dovybavit pařníky, skleníkem apod. V psychohygienických zásadách výuky převažovala pozitiva. Podmínky výuky jsou celkově průměrné.

Všechny vyučovací jednotky byly po organizační stránce dobře zvládnuty, měly vysloveně činnostní charakter. Vytvářené pracovní dovednosti byly vždy přiměřené úrovni žáků. Systematicky byl ovlivňován rozvoj motoriky a dobré pracovní návyky. Jen ojediněle byly zjištěny náznaky přílišné teoretičnosti (záznamy v sešitech, v přípravě na praktickou činnost apod.). Celkově byla organizace, použité formy a metody výuky na velmi dobré úrovni.

Převaha praktických činností žáků je významným motivujícím činitelem. Také výsledky práce (výrobky, výpěstky...) a jejich prezentace ve škole napomáhají posilování zájmu žáků o předmět. V hodnocení je silná převaha povzbuzení a pochvaly. Motivace k činnostem a hodnocení jsou velmi dobré.

V interakci a komunikaci mezi učiteli a žáky i žáky navzájem byla zaznamenána výrazná převaha pozitiv. Při kooperaci jsou vytvářeny správné návyky komunikace při práci ve skupině, žádné stresové situace nebyly zaznamenány.

Výuka pracovního vyučování je ve sledovaných hodinách celkově hodnocena jako velmi dobrá.

POMOCNÁ ŠKOLA

Výuka v pomocné škole (hodinová dotace, učební osnovy) je v souladu se schváleným učebním dokumentem. Organizování vzdělávacího procesu převážně v blocích a v integrujícím pojetí napomáhá zvyšování spontánního zájmu žáků o získávání nových poznatků. Velmi dobře vyhovuje i vzhledem k jejich vyšší unavitelnosti při psychické práci. Učitelé se řídí individuálními vzdělávacími plány, které jsou sestavovány na čtvrtletí. Tím je důsledně zabezpečováno stanovování výchovně-vzdělávacích cílů v souladu s dosaženým stupněm rozvoje každého žáka. Jednomu žákovi škola zajišťuje vzdělávání formou individuální výuky. Všechny vyučující se na výuku velmi dobře připravily, měly k dispozici potřebné pomůcky a materiály. Plánování a příprava na výuku je hodnocena jako nadprůměrná.

Materiální podmínky pomocné školy jsou velmi dobré. Vyučuje se v prostorných, pro výuku podnětných učebnách, které jsou vkusně vyzdobeny, svým uspořádáním a vybavením respektují psychohygienické zásady i specifické potřeby žáků se závažným mentálním postižením. Prostředí třídy, v níž jsou zařazeni autističtí žáci, je strukturované. Vedle

společných prostor má každý žák svůj vlastní pracovní koutek, v němž je důsledně dodržován stanovený a jím akceptovaný řád. Vybavení pomůckami je velmi dobré. Psychohygienické podmínky jsou vynikající, důsledně jsou respektovány individuální potřeby žáků. Absence odborné a pedagogické způsobilosti všech vyučujících neměla na kvalitu výuky nepříznivý vliv. Ve třídě, kde jsou žáci s autismem a žáci přípravného stupně, působí současně dvě pedagogické pracovnice a jedna matka ve funkci osobní asistentky vlastního dítěte.

V organizaci výuky bylo zřetelné zohledňování rozdílu ve stupni mentálního rozvoje jednotlivých žáků, v míře osvojení správných návyků a porozumění vydávaným pokynům. Výukové metody byly individualizovány, např. čtení se vyučuje analyticko-syntetickou nebo globální metodou, u žáků s nejtěžším mentálním postižením se využívá metoda sociálního čtení. Zohledňováno bylo rovněž různé pracovní tempo i schopnost soustředěně sledovat průběh vyučování a aktivně se ho zúčastňovat. Výkyvy ve výkonech žáků vyučující respektují, využívají veškeré situace, kdy děti nabízené podněty akceptují. U mladších žáků se učitelky maximálně snažily rozvíjet samostatnost a soběstačnost v základních dovednostech spojených se sebeobsluhou a hygienou. Dalším pozitivem vyučovacího procesu bylo kladení důrazu na jeho výchovnou složku. Vynikajícím způsobem byla organizována výuka ve třídě PT1. Ta byla ukázkou tvořivého přístupu vyučující. Veškeré poznatky žákům uváděla do souvislosti s jejich pravidelně se opakujícími činnostmi. Při nácviku čtení, přestože úroveň "čtenářských dovedností" žáků je různá, měli všichni možnost zažít pocit úspěchu ze zvládnutého úkolu. Výuka matematiky ve třídě s vyšším a pracovním stupněm již neměla tak kvalitní průběh a stavbu. Žáci po celou hodinu samostatně řešili matematické úlohy na pracovních listech. Úkoly byly zadány samoúčelně, chyběla praktická aplikace osvojených početních dovedností. Učitelka se téměř výhradně věnovala jednomu žákovi zvláštní koly. Celkově v organizaci, metodách a formách výuku převažují pozitiva.

Většina činností byla velmi dobře motivována. Zadáváním přiměřeně náročných úkolů učitelky žáky stimulovaly k jejich dokončení a tím i k rozvoji volných vlastností. Snažily se posilovat zájem dětí o komunikaci, někdy využívaly i alternativních forem, aby jim usnadnily porozumění. Hodnocení výkonu žáků bylo výhradně pozitivně orientované. Interakce a komunikace mezi vyučujícími a žáky jsou hodnoceny jako vynikající.

Výuka v pomocné škole je ve sledovaných blocích celkově hodnocena jako velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Dlouhodobá koncepce školy do roku 2005 (2010) vychází ze současných trendů speciálního školství, zaměřuje se na celoživotní komplexní péči o mentálně postižené občany a řeší ji v kontextu okresu. Postupným zvyšováním počtu pomocných tříd, zřízením rehabilitační třídy, přípravné třídy a samostatné třídy pro autistické žáky má ředitelka v úmyslu reagovat na aktuální poptávku. Podněty, resp. přehled o potencionálních klientech, získává především od pracovníků speciálně pedagogického centra zajišťujících depistáž a ranou péči o mentálně postižené děti. S představou vzdělávací nabídky školy koresponduje i výhled jejího materiálního a prostorového zabezpečení.

Některé další záměry a úvahy ředitelky - zřízení praktické školy a denního stacionáře - přesahují kompetence školy. Ředitelka proto svým působením iniciuje zapojení i dalších subjektů, které se mohou na realizaci jejích koncepčních záměrů podílet (především Městský úřad Kolín a Sdružení pro pomoc mentálně postiženým, jehož je členkou).

Na dlouhodobou koncepci navazuje systém ročních plánů. Plán rozvoje ve školním roce 1999/2000 strukturovaný do čtyř částí (výchovně vzdělávací činnost, péče o zaměstnance,

opravy, úpravy školy realizované v rámci pracovního vyučování) zohledňuje podněty pracovníků, které ředitelka získává při individuálních pohovorech v pololetí a v závěru školního roku. Rámcový plán obsahuje úkoly, které se týkají všech pracovníků, úkoly běžného školního roku jsou stanoveny v měsíčních plánech. Ředitelka dbá na odborný růst učitelů, jejich další vzdělávání plánuje a snaží se tak zvýšit celkově nízkou odbornou a pedagogickou způsobilost sboru. Z ročního plánu vychází také kontrola, činnost výchovného poradce, školní družiny i školního klubu. Předložen byl i plán školních soutěží. Hodnocení plnění plánů ředitelka sleduje a objektivně vyhodnocuje.

Plánování má velmi dobrou úroveň.

Organizování

Organizační struktura školy je jednoznačně vymezena organizačním řádem. Dvoučlenné vedení školy tvoří ředitelka a její zástupkyně. Kompetence všech pracovníků jsou konkrétně písemně delegovány a v praxi dodržovány.

V organizační struktuře školy mají nezastupitelnou roli provozní porady konané jednou týdně. Vedle záležitostí souvisejících s běžným provozem řeší aktuální výchovné a vzdělávací problémy žáků, předávány jsou informace o výsledcích vyšetření ve speciálně-pedagogickém centru. Ředitelka na nich projednává výsledky kontrol a případná opatření. Realizace úkolů vyplývajících z jednání provozní porady je sledována. Při jejich opakovaném neplnění ředitelka vydává pokyny formou nařízení, jejich nedodržování je klasifikováno jako porušování pracovních povinností. Přesto bylo zjištěno, že někteří pedagogové stanovená pravidla nerespektují (např. čtvrtletní hodnocení žáků formulují nejasně, klasifikaci zapisují tužkou, sešity pouze "vidují" a neopravují).

Pro řízení výchovně-vzdělávací činnosti je zřízena pedagogická rada jako poradní orgán ředitelky. Je svolávána čtyřikrát ročně, další její samostatná jednání jsou věnována metodickému vedení učitelů. Každému jednání pedagogické rady, které má ve svém programu klasifikaci žáků, předchází individuální setkání ředitelky s pedagogy, v rámci kterých se předběžně projednávají návrhy na přeřazení žáků do základní školy. Konečné rozhodnutí o návrhu vydá pedagogická rada. Ředitelka tímto postupem velmi důsledně a citlivě přistupuje k naplňování metodického pokynu MŠMT ČR čj. 28 4998/99-24 k zajištění přeřazení úspěšných žáků zvláštních škol do základních.

Úroveň obsáhlého řádu školy pro žáky není dobrá, přestože formálně zahrnuje uje všechna ustanovení předepsaná § 15 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb. Obsahuje několik částí a doplňků (Řád školy pro žáky, Školní řád, Řád školy "B", Závazný způsob klasifikace chování žáků, Pravidla chování o přestávkách), které se svým obsahem z větší části překrývají. Přínos řádu do oblasti výchovy žáků je nízký. Rada ustanovení je příkazové či zákazové formulace, chybí práva dětí, která by vnášela demokratické prvky do činnosti školy. Toto zjištění je v rozporu se skutečným životem ve škole. Žáci mají možnost kdykoliv přijít se svými problémy za ředitelkou (což se i během inspekce potvrdilo) nebo za učitelem. Schránku důvěry, která je sice stále k dispozici, v současné době žáci na pokyn ředitelky nevyužívají. Důvodem pro vydání přechodného opatření bylo její zneužívání některými žáky, kteří v ní napadali vulgárními výrazy vyučující. Stávající systém učitelů – důvěrníků potřebám žáků a podmínkám školy lépe vyhovuje.

Organizace pracovního vyučování ve třídě PT 2 (pondělí a čtvrtek pátou vyučovací hodinu) je v rozporu se zněním § 3 odst. 1 vyhlášky MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, jelikož jsou ve skupině zařazeni pouze dva žáci. Tento nedostatek byl v průběhu inspekce odstraněn.

Ředitelka školy zavedla sice účinný, ale nevhodný způsob placení žákovských knížek, které

žáci ztratili, nebo úmyslně poškodili. Za vydání nové požaduje 50ti korunový kolek (standardní použití kolku se vztahuje ke zpoplatnění správního úkonu, popřípadě soudního poplatku.

Informovanost uvnitř školy je velmi dobře zajišťována zmiňovanými provozními poradami. Aktuální informace i informace dlouhodobější platnosti jsou přehledně zveřejňovány také na nástěnkách. Spolupráce s rodiči je zajištěna třídními schůzkami a individuálními konzultacemi. Významnou službou pro rodiče jsou přednášky různých odborníků přímo ve škole. V půlroční periodě ředitelka dotazníkovou metodou zjišťuje případné požadavky rodičů, které se pak, jsou-li realizovatelné a opodstatněné, následně odrážejí v další činnosti školy. Pořádají se také dny otevřených dveří.

Vedení školy předložilo veškerou povinnou dokumentaci dle zákona č. 29/1984 Sb., § 38 a, odst. 1, o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění zákona č. 258/1996 Sb. Povinná dokumentace je vedena v předepsaném rozsahu, v jejím vedení nebyly shledány závažné nedostatky.

V organizování převažují pozitiva, vyskytují se v něm jen drobné nedostatky.

Vedení a motivování pracovníků

Vedení školy vychází při řízení školy a jejích součástí ze své dlouhodobé koncepce a cílů stanovených v ročním plánu. Operativní řízení je zaměřeno především na zabezpečení chodu školy, organizaci vyučování, na řešení výchovných a výukových problémů žáků. Využívá přitom standardních nástrojů (měsíční plány, pedagogické rady, pracovní porady, porady metodických sdružení a předmětových komisí). Velký důraz je kladen na osobní jednání, které ředitelka ve velké míře používá.

Koordinaci vyučování jednotlivých a obsahově příbuzných skupin předmětů a pomoc nekvalifikovaným a začínajícím učitelům zajišťují metodická sdružení pomocných tříd a prvního stupně a předmětové komise pro předměty: český jazyk, matematika, logopedie, společenskovední a přírodovědní předměty, pracovní vyučování, tělesná, výtvarná a hudební výchova.

Vedení školy pravidelně sleduje a vyhodnocuje kvalitu práce pedagogických pracovníků. Kriteria pro jejich hodnocení jsou všem známa, nadtarifní složky platu jsou diferencované. Jsou preferovány: vztah k dětem a práce s nimi, vztah k práci a příprava na ni, rozvíjení vlastní osobnosti, prezentace školy, jsou oceňovány další aktivity nad rámec povinností.

Z rozborů hospitačních záznamů a rozborů kontrolních hospitací provedených ředitelkou a její zástupkyní společně s inspektory je zřejmá náročnost v posuzování kvality práce pedagogických pracovníků a velmi dobrá úroveň vedení a ovlivňování učitelů v jejich další práci.

V oblasti dalšího vzdělávání je vítána a podporována iniciativa pedagogických pracovníků. Výběr vzdělávacích akcí vychází ze zájmu jednotlivců a potřeb školy. Je využíváno nabídky akcí PPP, SPC, Pedagogického centra Praha, MŠMT, v nemalé míře jsou zajišťovány přednášky odborných pracovníků přímo školou. K dispozici je značné množství odborné literatury včetně periodického tisku. V současné době studují čtyři vyučující, ale jen jedna učitelka po absolvování studia získá odbornou a pedagogickou způsobilost. Vedení školy vytváří pracovníkům optimální podmínky pro uplatňování jejich tvořivosti a iniciativy.

Systém vedení a motivování pracovníků je hodnocen jako vynikající.

Kontrolní mechanismy

Vedení zpracovalo kvalitní a podrobný plán své kontrolní činnosti. Ta je směřována do všech

oblastí života školy. Dílčí plán - plán hospitací, který má stanoveny priority, svým rozsahem odpovídá velikosti školy a počtu jejích pracovníků. Kontrolní činnost mohou obě vedoucí pracovnice doložit záznamy, z nichž je zřejmá její pravidelnost a dostatečná četnost jak na úseku vzdělávacího procesu, tak provozu školy. Kontrola pedagogického procesu se uskutečňuje hospitacemi, zadáváním prověrek vedení, rozbořem písemných prací žáků a kontrolou pedagogické dokumentace. O kvalitě práce předmětových komisí a metodických sdružení vedení školy získává přehled zejména přímou účastí na jejich jednání.

Ředitelka a její zástupkyně se společně s členy inspekčního týmu zúčastnily několika hospitací. Z následných rozborů provedených za přítomnosti vyučujícího je zřejmé, že vedení kromě kvality práce sleduje také plnění osnov a individuálních vzdělávacích plánů i soulad probíraného učiva s časovým tematickým plánem. Kontrolní zjištění jsou se všemi pracovníky individuálně projednávána. Obecné závěry z hospitací jsou pravidelně prezentovány na pedagogických poradách. Vyučující se tak seznamují s metodickými radami a doporučeními.

Ze závěrů kontrolní činnosti vychází pravidelné hodnocení jednotlivých pracovníků a je podkladem pro přidělení částky osobního ohodnocení. Následná opatření stanovená na základě kontrolních zjištění většinou příznivě ovlivňují kvalitu jejich další práce. Ve výjimečných případech, tj. při opakovaném nerespektování opatření, není s pracovníkem obnoven pracovní poměr.

Nižší účinnost kontroly byla zjištěna ve vedení pedagogické dokumentace a v předmětu matematika. Při namátkové kontrole dokumentace byly shledány formální nedostatky (způsoby oprav v třídních knihách, třídních výkazech a katalogových listech jsou v mnoha případech nesprávné - přelepy, přepisování, bělení). Ve třídě VIII. A učitel do žákovských knížek zaznamenává nevhodně formulované zprávy o chování žáků - přímo cituje velmi vulgární výrazy použité žákem.

Kontrolní mechanismy jsou celkově hodnoceny jako nadprůměrné.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

- Ve škole vyučuje učitelka slovenské národnosti, která nesložila zkoušku z českého jazyka ve smyslu § 3 odst. 1 vyhlášky č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců. Podle doložení ředitelky navštěvuje tato paní učitelka roční kurz pořádaný Pedagogickým centrem v Praze, závěrečnou zkoušku z českého jazyka bude vykonávat dne 8. června 2000.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Povinná dokumentace školy ve smyslu § 38a, odst.1 zákona ČNR č. 29/1984 Sb., o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol, ve znění zákona č. 258/1996 Sb.,
- podkladová inspekční dokumentace,
- rozhodnutí o zařazení do sítě škol a školských zařízení čj. 31 253/98-21 včetně dodatku ke zřizovací listině ze dne 29. června 1999,
- organizační řád, režim školy, rozpis dozorů a pohotovostních služeb,
- výběr žákovských knížek a notýsků, písemností a výrobků žáků,
- výkaz o speciálních školách z roku 1999/2000,
- hospitační záznamy, záznamy z kontrol vedení školy,
- výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1998/1999.

ZÁVĚR

Podmínky

- *Stávající stav v personální oblasti - velmi nízká odborná a pedagogická způsobilost sboru (z čtyřiaadvaceti učitelů jen pět splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti) je důsledkem dlouhodobého stavu v regionu, na kvalitu výuky nemá zásadní nepříznivý vliv.*
- *Materiální podmínky (učebnice, pracovní sešity, vybavení kabinetních sbírek, žákovské knihovny, odborné literatury) pro výuku sledovaných předmětů ve zvláštní škole jsou následující:, matematika a přírodovědní předměty - průměrné, pro český jazyk a společenskovědní předměty a pro výuku v pomocné škole jsou velmi dobré, kvalitativní posun je v úrovni vybavení školní dílny.*
- *Prostorové podmínky školy jsou vyhovující (velikosti jednotlivých tříd), velmi dobré podmínky jsou pro výuku předmětu pracovní vyučování - škola má dostatek vhodných prostor pro všechny složky tohoto předmětu.*

Vzhledem k nevyhovujícím personálním podmínkám jsou celkově podmínky pro práci školy hodnoceny jako průměrné, dovolují plnit osnovy bez omezení.

Průběh vzdělávání

V plánování a přípravě výuky byly shledány jen dílčí nedostatky, většina učitelů se na výuku připravuje zodpovědně. Kontinuita výukových cílů je v jednotlivých předmětech nebo skupinách předmětů zajišťována kvalitní prací metodických orgánů, psychohygienické podmínky mají spíše nadprůměrnou úroveň, vyučující většinou psychohygienu výuky dodržují. V organizování, metodách a formách výuky jsou pozitiva a negativa v rovnováze. Nejvýznamnějším kladem je účelné členění výuky, její názornost a dostatečný prostor pro procvičování učiva, dílčí rezervy jsou ve vnitřní diferenciaci a individualizaci metod ve třídách zvláštní školy. Motivování žáků k činnostem má stejně jako interakce a komunikace velmi dobrou úroveň.

Kvalita vzdělávacího procesu je celkově hodnocena jako nadprůměrná.

Řízení školy

Koncepce a cíle stanovené v systému plánů, které na ni navazují, jsou reálné, vycházejí z analýzy současného stavu a potřeb regionu. Organizační uspořádání velmi dobře vyhovuje podmínkám školy. Těsné propojení koncepční, organizační a kontrolní činnosti v oblasti řízení je průkazné. Kontrolní mechanismy jsou účinné, vykazují převahu pozitiv, motivování a vedení pracovníků je příkladné.

V kvalitě řízení významně převažují pozitiva.

Nedostatek zjištěný v efektivitě čerpání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu (dvě hodiny týdně je počet žáků ve třídě pomocné školy nižší než stanoví obecně závazný právní předpis) byl během inspekce odstraněn.

Škola je celkově na základě dílčích zjištění v rámci orientační inspekce hodnocena jako spíše nadprůměrná až nadprůměrná.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Jitka Kozáková	.....
Členové týmu	Mgr. Jiřina Veselá	.....
	Mgr. Karel Kumstýř	.....

V Kladně dne 18. května 2000

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 18. května 2000

Razítko

Mgr. Irena Pánková

.....
Podpis ředitelky

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrá	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad/zřizovatel: ŠÚ Kolín	2. června 2000	023 212/00-1093

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
---	---	Připomínky nepodány.

